

Jäsentiedote: Analyysi kestävän kasvun ohjelmasta

Taustaa ohjelmasta

[Suomen kestävän kasvun ohjelma eli alustava elpymis- ja palautumissuunnitelma julkaistiin](#) 15.3.2021. Suunnitelman kokonaissuuruus oli 2 077 miljoonaa euroa, josta 50 %

kohdennettiin kaikkiaan vihreään siirtymään. Tästä TKI-rahoituksen osuus on n. 192 miljoonaa euroa ja suoran siirtymän tukemisen 822 miljoonaa euroa. Nyt esitetty suunnitelma oli alustava ja siitä käydään myös komission kanssa keskustelua. Hallituksen on määrä hyväksyä lopullinen suunnitelma ja lähettää se komissiolle huhtikuun lopussa.

Vihreän siirtymän suorasta rahoituksesta 332 miljoonaa euroa ohjataan teollisuuden vähähiilisiin ratkaisuihin, 310 miljoonaa energiasektorille uusiin tuotantoteknologioihin ja verkkoihin, 110 miljoonaa rakennusten päästöjen vähentämiseen, 40 miljoonaa liikenteeseen ja 30 miljoonaa maa- ja metsätalouteen. Ohjelmassa on selkeästi todettu, että siitä *"ei tueta suoraan tai välillisestikään aloja tai investointeja, jotka on listattu, tunnistettu ja arvioitu "do no significant harm" -periaatteen vastaisiksi"*.

Vihreää ja digitaalista siirtymää tukevien teollisuuden uudistusten ja investointien yhteydessä yhtenä investointikohteena ohjelmassa nostetaan hiilensidontateknologiat. Vetytalouteen sekä hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen liittyville innovaatioille ja investoinneille on ohjelmassa allokoitu 150 milj. euroa.

Ohjelmassa käsitellään biokaasua ja biometaania laajasti ja esitetään merkittävää panostusta biokaasun tuotannon ja infrastruktuurin kasvattamiseen. Biokaasuinvestoinnit lasketaan uuden energiateknologian investointikoriin, jolle varataan yhteensä 155 milj. euroa. Biokaasun jakelu- ja tankkausinfrastruktuurille yhdessä sähköisen liikenteen kanssa varattaisiin 20 milj. euroa. Tämä käytettäisiin nykyisen tuen tason korottamiseen. Biokaasu liitetään mukaan myös vähähiilisiin kaasuihin, joita käytettäisiin teollisuusprosessipäästöjen vähentämisessä. Sen infran kehittäminen on oma tavoitteensa ja sen edistämiseksi käynnistettäisiin vuoden 2021 aikana tukiohjelma. Kaikkien verkkojen kehittämiseen varataan yhteensä 155 milj. euroa.

Yleisarvio ohjelmasta

Biotalous merkitys ja korkean jalostusarvon tuotteet nousevat ohjelmassa näkyvästi esiin. Erillisiä biotalouden tuotteita ei pääsääntöisesti käsitellä, ei myöskään bioenergiaa eri muodoissaan. Biokaasu ja siihen liittyvät edistämiskeinot ovat kuitenkin poikkeus.

24.3.2021

Vihreän siirtymän rahoitus suuntautuu pääosin, noin 80-prosenttisesti päästökaupasektorille eli energiasektorille, teollisuuteen ja energiatehokkuuteen. Vain 20 % rahoituksesta suunnataan niille sektoreille, joiden päästöistä valtio on EU:n suuntaan suoraan vastuussa eli taakanjakosektorille ja LULUCF-sektorille.

Siinä, missä energiasektori ja teollisuus ovat ohjelman suurimpia voittajia, on maa- ja metsätalous hyvin suppeasti esillä. Maa- ja metsätalouden saama rahoitus on vain 3,6 % vihreän siirtymän kokonaisuudesta, vaikka siihen liittyy päästöiltään n. 40 Mt/a päästö- ja nielukokonaisuus. Tästä kokonaisuudesta maatalouden CO₂-päästöjen osuus on 6,6 miljoonaa tCO₂, viljelysmaiden, ruohikkoalueiden, kosteikkojen ja rakennettujen alueiden osuus on n. 11,6 miljoonaa tCO₂ päästöä ja metsämaalla ja puutuotteissa on n. 26 miljoonan tCO₂ hiilinielu.

Myös liikenne saa vain 4,9 % vihreän siirtymän rahoituksesta. Kotimaan liikenteen päästöt ovat vuosittain n. 11,3 miljoonaa tonnia. Liikenteessä päästövähennysten kustannusten tiedetään olevan merkittävästi päästökaupasektoria korkeammalla, mikä näkyy selvästi [fossiilittoman liikenteen tiekartassa](#). Toisaalta liikenteessä on asetettu kunnianhimoiset päästövähennystavoitteet, eikä oikeaa toimenpidepakettia niihin pääsemiseksi ole ainakaan vielä saatu poliittisesti täysin sovittua.

Kestävän kasvun ohjelma onkin nimenomaisesti kasvuohjelma. Valintoihin on vaikuttanut vahvasti se, miten ja millä sektoreilla valtio näkee tulevaisuudessa kestävän kasvun syntyvän ja missä toimien uskotaan olevan kansantalouden näkökulmasta kustannustehokkaita. Päästövähennysstrategiana se keskittyy pikemmin Suomeen omaan hiilineutraaliustavoitteeseen vuonna 2035, ei niinkään aiemmin (=2030) odottaviin ja kesäkuussa kiristyyviin EU-sitoumuksiin (Taakanjako- ja LULUCF-sektorit).

EU-tasolla linjatun ”Do no significant harm” -periaatteen tulkinta nousee keskiöön myös kestävän kasvun ohjelmassa. Tulkintoihin liittyvä keskustelu on EU:ssa täysin kesken ja sitä on käyty mm. kestävän rahoituksen taksonomian ja biodiversiteettistrategian yhteydessä. Uusia tulkintoja tehtäneen myös kesään mennessä julkaistavassa [Fit-for-55 toimeenpanopakettissa](#).

[Luontopaneeli arvioi ohjelmaa tuoreeltaan](#) ja totesi, että elvytystoimissa tulisi ottaa huomioon vaikutukset luontokatoon. Luontopaneelin mukaan ”*arvioiduista toimenpiteistä suojelualueverkoston laajentaminen ja hyödyntäminen matkailussa, kosteikkojen ennallistaminen ja hoito, soiden suojelu ja ennallistaminen sekä kalojen vaellusesteiden purku vesistöistä tarjoavat parhaan yhdistelmän luonto- ja työllisyysvaikutuksia*”. Kuten yllä käy ilmi, ne eivät kuitenkaan ole kestävän kasvun ohjelman keskiössä olevia toimia.

Niin energiantuotannossa kuin erityisesti liikenteen tapauksessa rahoitusta ohjataan merkittävässä määrin infrastruktuurin tai alustan luomiseen, mikä vaikuttaa hyvältä ratkaisulta. Infrastruktuuri voi parhaimmillaan toimia yksityisten investointien vetovoimatekijänä. Pidämme erittäin hyvänä, että ohjelmaan on nostettu myös hiilidioksidin talteenotto, hyödyntäminen ja varastointi.

Vaikutukset biojalostamoihin

Ohjelmassa tunnustetaan biopolttoaineiden merkittävä rooli liikenteen päästöjen vähentäjänä, mutta fokus on erityisesti biokaasun tuotannon lisäämisessä ja muun kuin biopohjaisen uusiutuvan polttoaineen kehittämisessä ja kaupallistamisessa.

Biojalostamo voi tuottaa hyvin erilaisia tuotteita kuten sellua, biokaasua, uusiutuvaa dieseliä, etanolia tai kemikaaleja. Useimmissa jalostamoissa on jokin selvä päätuote ja sen lisäksi useita merkittäviä sivutuotteita. Esimerkiksi Suomeen suunnitelluista etanolitehtaista on saatavissa biokaasua ja ligniiniä, jotka voidaan käyttää suoraan energiaksi tai käyttää muuhun jalostukseen. Ohjelman suhdetta biojalostamoihin on kuitenkin pidettävä peruspositiivisena, erityisesti biokaasun tuotantoon. Uusiutuvien polttoaineiden kohdalla halutaan suosia ennen kaikkia uusia teknologioita suuren kokoluokan kaupallistamisessa ja demonstraatioissa.

Lentoliikenteen uusiutuville polttoaineille ohjelma on mielenkiintoinen, koska tällä sektorilla ei käytännössä ole tarjolla vaihtoehtoisia ratkaisuja. EU:ssa on odotettavissa lentoliikenteeseen liittyviä lisäkannusteita. Norjassa ja Ruotsissa on jo käytössä jakeluvälvoitteen kaltaisia järjestelmiä ja hallitusohjelman mukaan jokin vastaava järjestelmä tulee ottaa käyttöön Suomessakin. [Afryn tekemässä selvityksessä](#) esitetään lentoliikenteen velvoite otettavaksi käyttöön 2022.

Vaikutukset biokaasun käyttöön

Biokaasuinvestoinnit ovat ensisijaisesti demonstraatiotyyppisille hankkeille. Erikseen mainittuna on myös aiemmin käyttämättömien syötteiden edistäminen. Investoinneille voitaisiin myöntää tukea 2022 alkaen, mikäli riittävän nopeasti käynnistyviä hankkeita haetaan. Mahdollisesti järjestettäisiin jo 2021 lopulla aiehaku. Tuen yhdeksi merkitykseksi esitetään myös, että se edistäisi laadukasta hankekehitystä, vaikka moni hanke ei saisikaan tukea. Tuen vientivaikutusta aikaa myöten luovaa luonnetta myös korostetaan. Tuen myöntämistä varten päivitetäisiin energiatukiasetusta ja haku järjestettäisiin kilpailullisena vertaillen eri hakemuksia keskenään. Hankkeiden toteutumista määräaikaan mennessä varmistettaisiin viimeisen maksatuserän (20 %) sitomisella takarajaan.

24.3.2021

Biokaasu liitetään mukaan vähähiilisiin kaasuihin, joita käytettäisiin teollisuusprosessipäästöjen vähentämisessä. Tämän infran kehittäminen on oma tavoitteensa ja sen edistämiseksi käynnistettäisiin vuoden 2021 aikana tukiohjelma "...sähkö-, lämmitys- ja kaasuinfrastruktuurin edistämiseksi vuoden 2021 aikana." Tukiohjelma tavoittelee nimenomaan infrainvestointeja. Tuki on tarkoitettu hyväksyttävä ensisijaisesti ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena EU komissiolla. Haku olisi avoinna arvion mukaan 2022 alkupuolella, pienempien hankkeiden osalta ehkä vielä 2023. Hankkeiden toteuttaminen elpymisvälineen antamassa aikataulussa on arvion mukaan haastavaa.

Biokaasun jakelu- ja tankkausinfrastruktuurille yhdessä sähköisen liikenteen kanssa varattaisiin 20 milj. euroa. Tämä käytettäisiin nykyisen tuen tason korottamiseen - ilmeisesti alueilla, joissa hankkeiden toteutuminen ei ole toistaiseksi edennyt. Periaatepäätös tuen korottamisesta tehdään 2021 aikana. Rahoitettavat hankkeet valitaan ja käynnistetään 2021–2023 ja toteutetaan 2025 mennessä.

Hiilensidontateknologiat tärkeässä roolissa kilpailukyvyn sekä ilmastotavoitteiden kannalta

Hiilidioksidin poistolla on potentiaalia kasvaa valtavaksi markkinaksi, jonka merkitys ilmastomuutoksen hillinnässä on merkittävä. Mm. Norjassa hallitus hyväksyi tässä kuussa [Northern Lights](#) -hankkeen suunnitelman hiilidioksidin poistoon ja varastointiin liittyen. Kyseisen hankkeen käynnissä olevien neuvotteluiden kohteena on 48 Mt hiilidioksidia varastoitavaksi vuosittain - enemmän kuin nykyään varastoidaan globaalisti. Hiilidioksidin talteenotto ja hyötykäyttö (CCU) sekä hiilidioksidin talteenotto ja varastointi (CCS) nähdään kestävä kasvun ohjelmassa tärkeinä teknologioina, joihin myös Suomen tulisi panostaa. Ilmastohyötyjen lisäksi teknologioilla voidaan myös tuottaa uusia arvokkaita materiaaleja ja tuotteita.

Kotimaiset tutkimuslaitokset ja yritykset ovat jo vuosia kehittäneet innovatiivisia CCU- ja CCS-konsepteja ja monet innovaatioista ovat jatkossa skaalattavissa teolliseen käyttöön. Kestävä kasvun ohjelmassa Bio-CCS mainitaan ainoana tällä hetkellä hyödynnettävissä olevana teollisen mittakaavan hiilinegatiivisena teknologiana.

Hiilidioksidin talteenoton osalta suurimmiksi haasteiksi todetaan edullisen sähkön saatavuus ja teknologioiden kehittäminen laboratorioista edullisiksi teollisiksi ratkaisuiksi. Toimintaan liittyy toistaiseksi myös regulaatioon liittyviä haasteita.

Investointien kohderyhmänä ovat isot energiateknologia-alan ja energaintensiivisen teollisuuden yritykset ja niiden toimittajaverkostot sekä innovaatioita kaupallistavat pk-sektorin toimijat. Yrityskokorajoituksia tai kohdistusta tietyille alueille tai sektoreille ei aiota asettaa. Maksatukset ja investoinnit ajoittuisivat vuosille 2022–2026.

Maankäyttösektorilla etsitään ilmastokestäviä ratkaisuja kehittämis- ja koulutushankkeilla

Ympäristökestävyiden ja luontopohjaisten ratkaisujen yhteydessä yhtenä investointikohteena ovat maankäyttösektorin ilmastokestävät toimenpiteet ja niille on allkoitu 10 milj. euroa.

Luke on arvioinut hiljattain valmistuneessa [ILMAVA-hankkeessa](#) maankäyttösektorin ilmastotoimien päästövähennysmahdollisuuksia. Selvityksessä metsätalouden suurimmat mahdollisuudet liittyvät ojitettujen turvemetsien metsänkasvatukseen. Lisäksi lannoituksella ja säästöpuiden jättämisellä voidaan vahvistaa hiilinieluja kaikilla kasvupaikoilla.

Kestävän kasvun ohjelman avulla maankäyttösektorilla etsitään nyt ilmastokestäviä ja luonnon monimuotoisuutta turvaavia metsänhoidon ja -käsittelyn menetelmiä peitteisen metsän kasvattamisen kehitystarpeet huomioiden. Samalla pyritään huolehtimaan metsien terveydentilasta ja resilienssistä eli "sietokyvystä" sekä ylläpitämään ja vahvistamaan nieluja. Menetelmiä kehittämällä tavoitellaan parempaa arvonmuodostusta sekä tehokkaampaa metsätoimenpideketjua. Samalla kehitetään uusia kansallisesti ja globaalisti hyödynnettäviä innovaatioita.

Maa- ja metsätalousministeriö julkaisee rahoitushaun kehittämis- ja koulutushankkeille ja rahoitusta myönnetään vähintään seitsemälle hankkeelle. Hankkeiden valinnassa käytetään Do no significant harm -periaatetta ja kriteereinä ovat resilienssin ja hiilinielun vahvistaminen sekä haitallisten monimuotoisuus- ja vesistövaikutusten vähentäminen. MMM avaa hankehaun vuoden 2021 loppuun mennessä. Rahoituspäätöksistä 70 % tehdään vuoden 2022 loppuun mennessä ja 100 % vuoden 2023 loppuun mennessä. Hankkeet valmistuvat viimeistään vuoden 2026 puolivälissä.

Linkit muuhun rahoitukseen

Kestävän kasvun ohjelman rahoitus tulee EU:n kertaluonteisesta elpymisvälineestä (Next Generation EU), johon liittyy tavoite sitoa siihen liittyvä hankerahoitus vuoden 2023 loppuun mennessä. Merkittävä osa tästä nk. RRF-rahoituksesta liittyy uuteen alue- ja

24.3.2021

koheesiopolitiikkaa tukevaan JTF-rahastoon (oikeudenmukaisen siirtymän rahastoon). JTF-rahastosta Manner-Suomen 13 maakunnalle jaettavaksi tuleva rahoituspotti on tällä hetkellä 424 M€, ja se tukee erityisesti Kestävän kasvun ohjelman tukipilareita 1 (Vihreä siirtymä) ja 3 (Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen).

Europarlamentin lopulliseen käsittelyyn vielä kevään aikana menevän JTF-asetuksen artiklan 4 mukaiset tukikelpoiset toimet kohdistetaan mikro- ja pk-yrityksille sekä startup-yrityksille. Kestävän kasvun kannalta asetuksen tekstistä poimittuja ja Bioenergia ry:n jäsenkunnan kannalta relevantteja toimia rahoitettavaksi voivat olla esimerkiksi

- tuotannolliset investoinnit, jotka johtavat talouden monipuolistamiseen ja uudistamiseen; uusien yritysten perustamiseen tehtävät investoinnit, myös yrityshautomoiden ja konsulttipalvelujen kautta
- tutkimus- ja innovointitoimintaan tehtävät investoinnit, joilla edistetään edistyneen teknologian siirtoa
- teknologian ja infrastruktuurien käyttöönottoon tehtävät investoinnit, joilla edistetään kohtuuhintaista puhdasta energiaa ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä investoinnit uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuuteen ml. energiaköyhyyden vähentäminen
- kestävään paikallisliikenteeseen tehtävät investoinnit, myös paikallisen kuljetussektorin vähähiilisyysuimet
- kaukolämmitysverkkojen kunnostaminen ja uudistaminen pyrittäessä energiatehokkuuden parantamiseen sekä investoinnit lämmön tuotantoon edellyttäen, että käytetään vain uusiutuvia energian lähteitä
- laitosalueiden ('brownfield sites') kunnostamiseen ja puhdistamiseen, maan saneeraukseen mukaan lukien vihreä infra, kun se katsotaan välttämättömäksi sekä käyttötarkoituksen muuttamiseen tehtävät investoinnit ottaen huomioon saastuttaja maksaa periaatteen kiertotalouden vahvistamiseen, mukaan luettuna jätteiden ehkäisemisen, vähentämisen, resurssitehokkuuden, uudelleenkäytön, korjauksen ja kierrätyksen kautta, tehtävät investoinnit
- työntekijöiden uudelleenkoulutus ja uusien taitojen hankkiminen

24.3.2021

- työnhakuneuvonta työnhakijoille ja työnhakijoiden aktiivinen osallistaminen